

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Медіа та судова влада

Баланс між прозорістю та неупередженістю

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Критичний баланс основоположних прав

Стаття 10 ЄКПЛ

Свобода вираження поглядів –
фундаментальне право на вільне
висловлювання думок та
поширення інформації

Верховенство права є «складною моральною архітектурою» та
«системою довіри», яку необхідно щоденно захищати в умовах
глобальних викликів.

Стаття 6 ЄКПЛ

Право на справедливий судовий
розгляд – гарантія
неупередженості та законності
правосуддя

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
РАДА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Глобальні загрози демократії

Популізм

Ідеологія, що використовує негативні емоції для поділу суспільства на «народ проти еліт», де судова влада стає основною мішенню

Постправа

Епоха, де об'єктивні факти мають менший вплив, ніж апелювання до емоцій. Фейкові новини, дезінформація, альтернативні факти

Цифрова маніпуляція

Використання штучного інтелекту та алгоритмів для впливу на демократичні процеси та підриву неупередженості

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Український контекст

«Суспільство не боїться страшного суду, воно боїться страшного
безсуддя»

1

Історична травма

70 років знищення незалежної юриспруденції – «хребет
юриспруденції був зламаний»

2

Високі очікування

Українці є нащадками успадкованої триваючої
невиправленої кривди і несправедливості

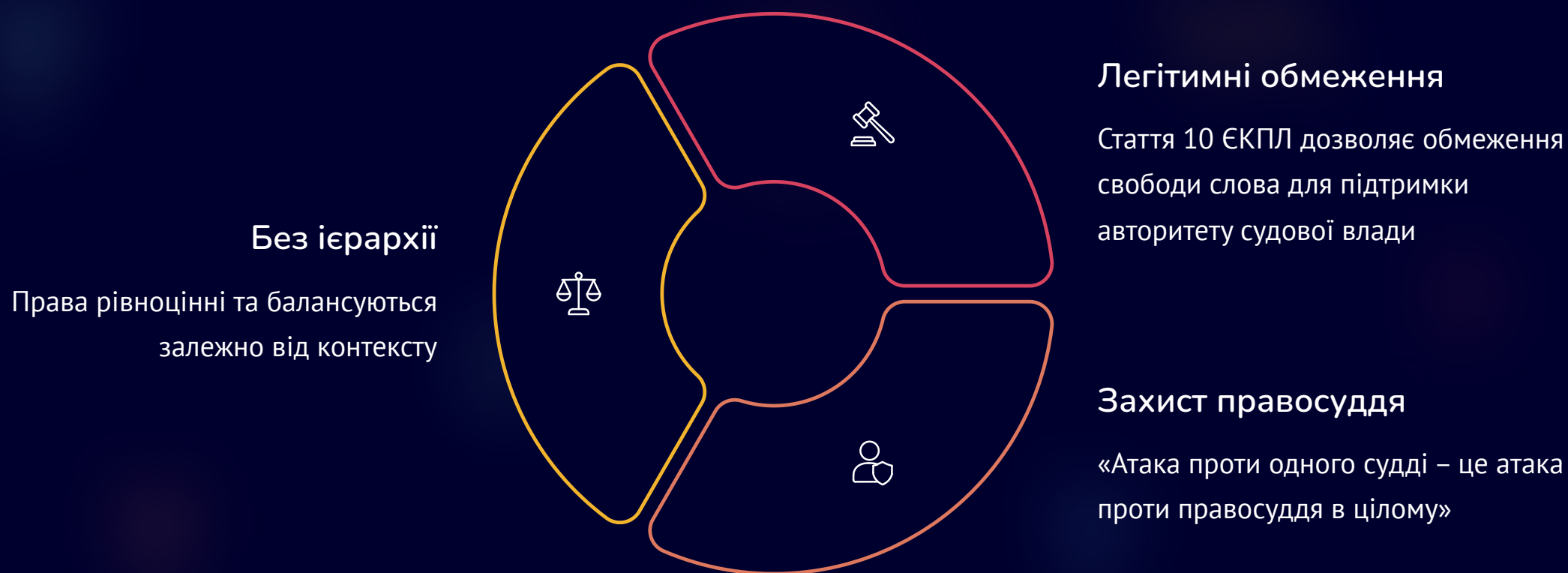
3

Євроінтеграція

Розділ 23 «Судова влада та основоположні права» – ключ
до членства в ЄС

Доктрина ЄСПЛ: принцип пропорційності

Європейський суд з прав людини не встановлює ієрархії між правами. Балансування здійснюється виключно через принцип пропорційності.

 Maintenance of the Authority and Impartiality of the Judiciary – унікальна риса європейської системи захисту прав людини

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Від мовчання до проактивності

Античний підхід

Cum tacent clamant – «коли мовчать, кричать»

Традиційна «стіна» між судами та медіа
створює враження приховування інформації

Сучасна вимога

Практика ЄСПЛ (*Baka v. Hungary, Włodzimierz Żurek v. Poland*): судді мають
не лише право, але й обов'язок говорити

Особливо коли під загрозою конституційний лад, верховенство права або
фундаментальні права людини

1

Зміна стандартів

Від мінімальної до **достатньої фактичної основи** для
оціночних суджень

2

Критичний момент

Фактор часу публікації має принципове значення для
презумпції невинуватості

Презумпція невинуватості під загрозою

Національне законодавство

Цивільний кодекс України вимагає поширення відомостей про особу, притягнуту до кримінальної відповідальності, лише **після обвинувального вироку**

Критичний момент

Публікація під час виступу прокурора або судового розгляду створює враження винуватості до вироку – порушення статті 6 ЄКПЛ

- 📄 Публікація інформації, що створює враження про винуватість особи до ухвалення обвинувального вироку, ставить під загрозу один із найважливіших елементів статті 6 ЄКПЛ

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
РАДА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Інформаційний тиск на суддів

Європейська мережа суддів Ради Європи (2022): жодна система не захищена від неналежного тиску медіа. Цифрові медіа значно збільшили зовнішній тиск.

Дезінформація через анонімні канали

Telegram-канали та фейкові медіа активно поширюють маніпуляції та неправдиву інформацію, впливаючи на громадську думку.

Цькування та булінг суддів

Межа між обґрунтованою критикою судових рішень та особистими нападками на суддів часто стирається, переходячи у булінг.

Втручання у приватне життя родичів

Тиск поширюється на сім'ї суддів через публікацію їхніх декларацій та іншої особистої інформації, порушуючи приватність.

Емоційно та брутально сформульовані пости приносять «гроші, підписку і охоплення», тоді як якісний журналістський контент автоматично втрачає аудиторію

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Незаконні методи тиску

Критичний виклик для неупередженості

Зафіксовані випадки застосування методів зовнішнього тиску, які мають ознаки незаконного втручання в приватне та професійне життя суддів.

01

Цільове інформаційне вкидання

Фіксується «вкид певної інформації» щодо суддів паралельно з дисциплінарними провадженнями

02

Компрометація комунікацій

Використання «роздруківок розмов» або записів, отриманих через несанкціоновані дії

03

Втручання у приватне життя

Зловживання спеціальними методами для атак на статки чи сімейне життя суддів

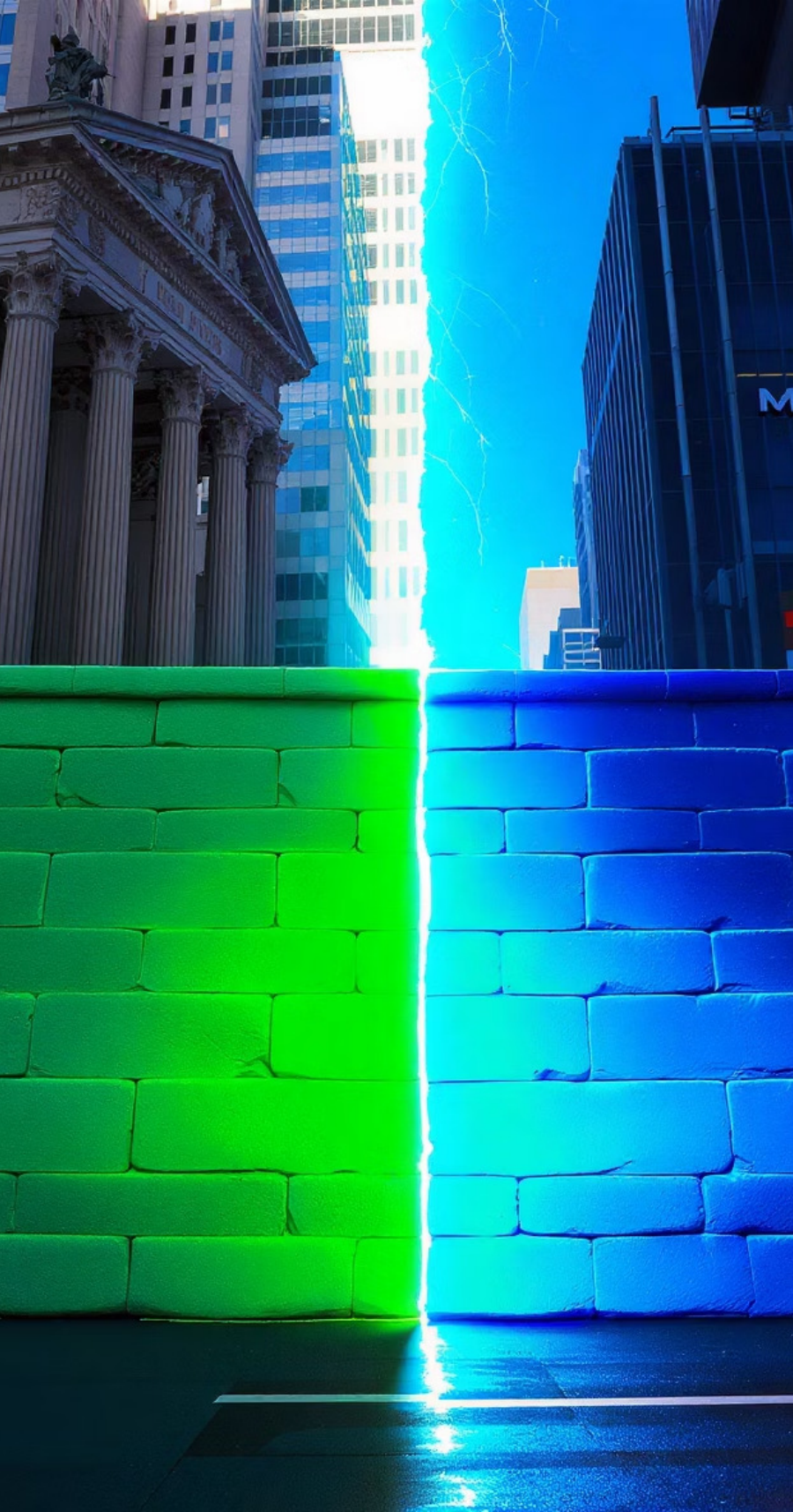
04

Поширення через анонімні канали

Неправомірно отримана інформація розповсюджується через Telegram та дезінформаційні ресурси

Згідно з Конституцією України, використання негласних слідчих дій дозволяється виключно у випадках кримінальних проваджень

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Інституційний комунікаційний бар'єр

Історична закритість

Принцип «суди говорять лише рішеннями» створює враження приховування інформації та провокує «бажання домислити»

Безлика судова влада

Суди не діляться позитивними прикладами своєї діяльності, тому медіа фокусуються виключно на негативі

Недостатня професіоналізація

Покладання комунікаційних функцій на суддів-спікерів створює конфлікт між юридичною точністю та публічною зрозумілістю

Конфлікт професійних парадигм

Юридична точність

- Орієнтація на професійну спільноту
- Формальні формулювання
- Деталізація та термінологія

Судді-спікери не є фахівцями у сфері комунікацій і обмежені етичними принципами

Публічна зрозумілість

- Фокус на широку аудиторію
- Простота викладу (*plain language*)
- Візуалізація та доступність

Професійні комунікатори націлені на ширшу аудиторію та зрозумілі меседжі

 Стратегія комунікації Верховного Суду надто сфокусована на професійній правничій спільноті, а не на широкій громадськості

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
РАДА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Євроінтеграційні вимоги

Реалізація Дорожніх карт – необхідна передумова для відкриття переговорів про вступ України до ЄС

23

Розділ *acquis* ЄС

Судова влада та основоположні права

3

Ключові європейські акти

EMFA, DSA, Anti-SLAPP

86%

Українців

Отримують новини із соціальних мереж

Гармонізація законодавства

1

European Media Freedom Act (EMFA)

Гарантування ефективного судового нагляду, розкриття кінцевих бенефіціарів медіа, захист редакційної свободи

2

Директива Anti-SLAPP

Захист медіа, активістів та правозахисників від явно необґрунтованих позовів

3

Digital Service Act (DSA)

Регулювання цифрового середовища, протидія дезінформації та відповідальність платформ

📌 **Критично важливо:** DSA створює основу для відповідальності великих цифрових платформ та протидії маніпуляції штучного інтелекту і алгоритмів

Кінцевий термін імплементації: IV квартал 2026 року

Системні фінансові виклики для медіа в Україні

Незважаючи на критичну важливість незалежного медіапростору, фінансування ключових регуляторних органів та суспільного мовника в Україні характеризується **формальним характером заходів** та системним недофінансуванням. Це створює значні перешкоди для євроінтеграційних процесів та загрожує незалежності медіа.

Деталі недофінансування:

Проблема фінансування регуляторів: Діяльність Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення (Нацради) та Національної суспільної телерадіокомпанії України (НСТУ) системно недофінансовується, що підриває їхню спроможність виконувати мандат.

- **Нацрада:** Положення Закону України «Про медіа», що гарантують відповідний бюджет для регуляторного органу, були **призупинені** для бюджету 2025 року. Це призвело до подальшого недофінансування Нацради, обмежуючи її можливості з ефективного нагляду за медіапростором, протидії дезінформації та забезпечення дотримання законодавства.
- **НСТУ:** На 2025 рік НСТУ було виділено майже весь передбачений бюджет, проте через загальні обмеження державного бюджету ця сума **все одно була меншою** за мінімальну, визначену українським законодавством. Таке недофінансування прямо впливає на якість контенту, охоплення аудиторії та здатність виконувати функцію об'єктивного суспільного мовника, особливо в умовах війни.

Наслідки для незалежності та євроінтеграції:

Загроза незалежності медіа

Систематичне недофінансування робить Нацраду та НСТУ вразливими до політичного впливу та тиску. Законопроект про реєстрацію актів Нацради в Мін'юсті, згаданий у контексті європейських вимог, лише посилює ці побоювання, суперечачи європейським принципам незалежності регуляторних органів.

Нереалістичні євроінтеграційні строки

Завдання з відновлення та гармонізації медіапростору відповідно до європейських стандартів до початку виборів стає декларативним без належного фінансового забезпечення. Недофінансування уповільнює імплементацію європейських норм, що є ключовим для інтеграції України до ЄС.

Таким чином, формальний підхід до фінансування створює серйозні системні ризики для розвитку демократичного медіаландшафту та успішного виконання Україною її європейських зобов'язань.

Шляхи забезпечення балансу

Судова влада має усвідомлювати, що її функція полягає не лише у здійсненні правосуддя, а й у **комунікуванні із суспільством**

Проактивна комунікація

Цифрові інструменти

Міжпрофесійна співпраця

Спільна освіта

Людська гідність

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
РАДА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Інструменти проактивної комунікації ВС

Інструмент	Аудиторія	Суть комунікації
Офіційний сайт та реєстри	Громадяни / Юристи	Прозорість, доступ до рішень, інформація про стан справ
Facebook	Широка громадськість	Прес-релізи, ключові висновки, візуалізована графіка, швидка реакція на маніпуляції
Instagram	Студенти-правники	Освітній контент, візуальні «каруселі», проста мова
YouTube/Подкасти	Широка громадськість	Судді особисто роз'яснюють актуальну практику, гуманізація правосуддя
Supreme Observer Portal	Академічна спільнота	Експертні статті суддів, популяризація юридичних знань

Принцип роботи: «не нашкодь» – щоденний моніторинг медіа для оперативної реакції на неправильну інтерпретацію

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Міжпрофесійна співпраця

Медіа та судова влада не повинні обов'язково «любити один одного», але повага та розуміння цінності одне одного є критично важливими

1

Спільний кодекс поведінки (Soft Law)

Створення Joint Code of Conduct з чіткими «червоними лініями» для обох професій

2

Міжпрофесійна освіта

Спільні семінари: судді пояснюють Бангалорські принципи, журналісти – етику медіа

3

Система «друг-радник»

Довірчі відносини між окремими суддями та журналістами для фахових консультацій

Ключові висновки

Модернізація законодавства

Прискорити імплементацію Anti-SLAPP, DSA та EMFA, узгодивши терміни у Дорожніх картах для відповідності європейським стандартам.

Міцні інституції

Забезпечити належне фінансування Нацради та НСТУ, захищаючи незалежність регуляторів для стабільної роботи.

Ефективна комунікація

Розробити стратегію комунікації судів для широкої громадськості та посилити роль професійних комунікаційників.

Спільні етичні норми

Запровадити Soft Law, організувати постійне навчання журналістів та підвищити медіаграмотність населення.

Відбудова довіри

Зміцнити партнерство на основі професіоналізму та взаємної поваги до людської гідності.

ДОСЛІДНИЦЬКА СЛУЖБА
РАДА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Людська гідність

Фундаментальна «червона лінія»

Головним запобіжником від популістичних маніпуляцій та «розлюднення» має стати дотримання концепції людської гідності як універсальної етичної та правової засади.

Людина, незалежно від обставин, заслуговує на належний рівень поваги – це має бути основою для взаємодії між правосуддям та медіа

Судова влада та медіа в Україні виконують особливу місію в умовах війни. Їхнє **партнерство, засноване на професіоналізмі, відкритості та непохитному дотриманні людської гідності**, є необхідною умовою для зміцнення демократії.